

MATERIÁL K ATESTACI Z PSYCHOTERAPIE V DOKTORSKÉM STUDIU

PhDr. Daniel Tůma

Kazuistika č. 5

Pozn.:

Na základě požadavků určených zkoušejícím respektuje forma kazuistiky demonstraci a reflexi užitých vybraných psychoterapeutických postupů z vlastní poradenské, resp. sociálně-rehabilitační činnosti. První část kazuistiky (Anamnestické údaje, popis problémové situace, pozorování a úvodní rozhovor, Objednávka na poradenský proces / terapeutická HP) je pojata jako popis setkání a reakcí klienta, jeho rodiče a terapeuta, druhá část (2.- 4. konzultace) je již pojata v ich-formě, tedy tak jak ji terapeut vnímal a jak terapeuticky postupoval. Přepisované přímé řeči v této kazuistice byly místy kráceny, podstatné informace a reakce však byly zachovány v co nejvěrnější podobě, dle terapeutových zápisů z konzultací.

Klientka:

N. – 16 a půl let, studentka SŠ

Anamnestické údaje, popis problémové situace, pozorování a úvodní rozhovor:

Klientkou poradenské interakce je 16-letá dívka, studentka gymnázia, která pochází z úplné rodiny, matka je inženýrkou ekonomie, otec podnikatelem, dívka má ml. bratra – 12 let. Na prvním setkání přítomna nejprve matka a posléze dcera.

Z anm. od matky:

Dívka byla minulý týden na vyšetření v ambulanci] pro opakované verbální vyhrožování suicidiem oběma rodičům, důvodem tohoto demonstrativního chování je dle slov matky nešťastná láska k chlapci z vedlejší třídy, který ji „podvedl“ a momentálně jsou ve vztahovém vakuu a nehovoří spolu. Na ambulanci matce sděleno, že je dívka v naprostém psych. pořádku, že se jedná o typickou vývojovou proměnnou a že doporučují návštěvu PPP či SPC, nebo centra, kde je nabízena adolescentní psychoterapie. Matce předán kontakt na mou osobu bývalou klientkou (matčina kolegyně z práce). Otec si prý momentálně s dívkou rozumí lépe, ona jako matka to prý „trochu nezvládá“, dceřino vyhrožování sebevraždou ji strašně polekalo, jejich pouto matky a dcery se prý na nějaký čas pošramotilo, hodně dceru kontroluje a celou situaci nese těžce. Otec je prý nyní častější „vrbou“, matka komunikuje s dcerou jen ryze prakticky. V posledních 2 měs. zhoršení prospěchu, dívka byla vždy v pásmu lepšího průměru, dnes patří mezi nejhůře prospívající žáky 8-letého gymnázia. Otec s matkou prý ve velmi kvalitním vztahu, 19 let manželé, matka primipara v 17 letech, dle svých slov byla přátelskou, ale v mnoha věcech nezralou matkou. VŠ studovala, když byla dcera v MŠ a na ZŠ. Vždy si prý rozuměly. Proto je jí velmi zatěžko, že dcera nechce komunikovat a radí se s otcem. Bojí se o ni, dcera stále tvrdí „že si vše vyřeší sama“.

Dívka v komunikaci velmi milá, otevřená ale až v individuálním rozhovoru, před matkou verbalizuje pochopení pro její obavy z vyhrožování suicidiem a pro zhoršený prospěch, o svém trápení však mluvit před ní nechce. Matka se jí před terapeutem ptá, zdali s ní měl jít spíš „táta“, ale i na to dcera odpovídá, že to už vůbec ne a že táta „jí teď“ chápe víc,

protože se jí na nic pořád neptá“. Svůj komentář končí dívka slovy, že má právo na soukromí a na ochranu, protože „linka důvěry je taky důvěrná“. Matka kontruje slovy „to jsme to dopracovali, odkdy potřebuješ linku důvěry? Copak jsme nějaká pomatená rodina?“. Dívka matce vysvětluje, že absolvuje třetí pohovor u „cvokaře“ (dětská lékařka,) a že by za to, že rodičům takhle vychází vstříc z toho měla taky něco mít pro sebe. Osvětluji dívce poradenské služby, terapeutickou etiku a mlčenlivost a seznamuji tak i matku s pravidly spolupráce. Matka souhlasí, je ráda, dcera se těší příští týden na setkání, přijde sama po kroužku moderního tance.

Objednávka na poradenský proces / terapeutická HP.:

Matka by ráda, aby se dívce zlepšil prospěch, aby dokázala zapomenout na zklamání, které prožila a aby se „vzpamatovala“ a nevyhrožovala sebevraždou. Matka přiznává, že se díky slovům psycholožky o normalitě dcery uklidnila, ale ráda by naplnila doporučení, aby dcera absolvovala nějakou formu terapie, či poradenství. Chce si být jistá, že udělal maximum a dívce bylo pomoheno. Souhlasí s tím, aby dívka docházela na terapii sama, ctí její objednávku a chápe dceřina práva. Informována chce být po prvních třech návštěvách.

Dívka specifikuje svou objednávku jako „rozebrat s někým co chci já“. Dívce i matce vysvětlena kvalifikace poradce, obě souhlasí s tím, že dívka si bude na setkáních řešit „to své“.

2. konzultace:

K: - klientka

T: - terapeut

Dívka přichází ve stanovený čas. Na otázku, o čem všem bychom měli hovořit a co je pro ni nejdůležitější mi odpovídá:

K: Vyhnat mi Marka z hlavy. Nevím, jestli mi to za to stojí ho pořád milovat. Ať si dá dohromady, jestli mě chce nebo ne.

Po chvíli, kdy se pokouším vyjasnit téma „vyhnání Marka z hlavy“ se dozvídám, že dívka přemýšlí o tom, zdali je Marek vůbec ten pravý a že si přála mít vždycky hezký vztah a ne tak často plakat. Chlapec ji před 3 týdny opustil, rozešel se s ní a ona od té doby myslí jen na něj a neví kam dál.

K: Takovej kluk přece nestojí za holčičí slzy, ne?

T: To je těžký..kvůli lásce se prolilo už tolik slz...pověz mi o tom víc, pořád tomu příběhu nějak nerozumím...jak v tom figuruje máma, jak táta, jak jste spolu byli dlouho...

Dívka mi vypráví, že se měli rádi už půlroku, trávili spolu hodně času a přemýšleli i o té „nejintimnější“ věci. Když ji M. opustil řekl jí táta, že žádný kluk nestojí za dívčí slzy a ona nad tím začala přemýšlet. Vypráví, jak si přestala rozumět s matkou, která ji odbývala slovy, že „na nějakým klukovi nezáleží a co z toho dělá za tragedii“. Dívka mi celý rodinný postoj komentuje slovy, že mají možná pravdu, ale ona Marka moc postrádá. V závěru jejího povídání se objevuje doznání dívky, že pod polštářem jí matka objevila plátíčko prášků na spaní. Prý si pořád říká, že by je v nejhorším mohla použít a proto má schované ještě i jiné plátíčko. Ví, že je to asi hloupost, ale neví, co by dělala, kdyby se s Markem nadobro rozešla. Prý jde o vztahy mezi kamarády a spolužáky, nedokáže si představit, že by o Marka přišla úplně, všechny nepřítelkyně by jí to „určitě“ přály. Na základě tohoto vyjádření s dívkou hovořím o řešení vztahových problémů práškami, hovoříme o významu života a o mé povinnosti oznámit tuto skutečnost matce a psychiatrovi centra. Vysvětluji dívce, že je mi v situaci vědomí o jejím suspektním úmyslu nedobře, pokouším se dojednat a podmínit další spolupráci slibem, že prášky vrátí ještě dnes večer matce a dojednáváme, že si s matkou pro kontrolu zavolám. Přebírám v systemickém rámci kontrolu, přebírám dozor a opatruji. Dále s dívkou hovoříme o významu, který pro ni má naše spolupráce, vysvětluji jí svůj postoj a profesionální povinnosti. Zbytek sezení trávíme tímto tématem, ošetřuji sebe i svou

pozici, večer hovořím s matkou, která je velmi ráda, že jí dcera dala zbytek prášků na spaní, matka neskrývaně oceňuje význam a přínos prvního sezení. Seznamuje mne s tím, že i ona s dcerou ujednala dohodu, že dcera nebude vyhrožovat sebevraždou a matka ji nechá svobodně řešit na terapii vše, co potřebuje a co si sama určí, že řešit potřebuje. Dcera ji prý znovu zopakovala, že „nechce být považována za blázna, kterého musí všichni hlídat“ a proto jí „léky předává“, ale za podmínky, že ji nechá „svobodně si řešit s terapeutem co chce a jak dlouho chce“ a nebude se jí „denně vyptávat“, jestli je „v pohodě“. Matka jí to slíbila. S dívkou jsem se zároveň domluvil, že mi může kdykoliv do dalšího sezení zatelefonovat nebo mi napsat e-mail. Mezi sezeními nás čekaly vánoční prázdniny. Po tomto sezení jsem si vyžádal supervizi.

3. konzultace:

Den před třetí konzultací mi přišel e-mail následujícího znění:

Ahoj Dane,

Dneska jsem přemýšlela, nad tím, o čem jsme si povídali. Chci totiž, aby mi tvá pomoc (ještě ke všemu profesionální) pomohla. A vím, že pro to musím i já nějakým způsobem makat. Povídali jsme si o tom Markovi, že bych chtěla bojovat dál! Ale co když ten boj bude jenom zbytečná ztráta času? Co když mě jenom natahuje, nebo co když on nakonec se mnou chtít být bude, ale mě za ten čas, co budu čekat – mě přejde chuť? Je tu jedna holka, která se nám svým způsobem plete do cesty. Chce, aby Marek s ní byl! A já tohle nevydržím! A to co jsme říkali... stojí mi ten kluk za to? Miluju ho, ale přece „žádný kluk nestojí za holčičí slzy“ Možná jestli bysme se nemohli zaměřit spíš na to, že to bez něj musím zvládnout! Třeba přijde lepší! Ale hlavně se neutrápit! Já totiž za ten čas co jsme spolu s Markem nebyli jsem měla ty problémy s mamkou, o kterých jsem ti říkala, hodně jsem brečela a zhoršil se mi prospěch, což taky není nejlepší! Nevím co si o tomhle budeš myslet, radši jsem ti to napsala předem, než abych ti to všechno řekla až v lednu a začali jsem jakoby od znovu, i když se ti nechci plést do práce... Měj se. N.

Na schůzku po vánočních prázdninách přišla dívka opět včas a po mém uvítání a poděkování za upřímný e-mail mi pověděla:

K: Chci s tebou pracovat na tom, abych na něj tolik nemyslela a abych se dokázala vzpamatovat. Je to už za hranicema.

T: Hranicema čeho?

K: Pořád se mi o něm zdálo, nemyslela jsem na nic jinýho než na něj. Jak jsem ti psala... ta holka mi tam vadí, ještě něco ve mně chce bojovat, Marek mi chybí, ale kde je ta hranice, abych se neutrápila?

T: Tu stanovíš ty sama, ne?

K: Nevím, kde momentálně jsem...

Dívka mi nahrála na Shazerovo pojetí *scalling question* a práce se škálou. Rozhodl jsem se proto pro její realizaci v našem setkání. Desítka byla stanovena jako klid a spokojenost, kterou nenaruší ani Markovy postoje, ani žádné jiné vnější vlivy. Na desítce bude dívka prospívat tak, jak by si přála, bude ji opět vše ve škole bavit a bude vycházet s rodiči.

K: Jsem tak na 7.

T: To je docela vysoko... a jak to, že už nejsi na 6? Co se tam stalo, k čemu došlo?

K: Asi jsem si uvědomila, že láska nemá bolet...jak jsme o tom minule mluvili...

T: Aha...no, podle mě nemá...

K: Rozhoduju se teď na tý sedmičce, jestli budu za něj bojovat, nebo ne...jestli mi za to stojí nebo ne ... jak jsem ti psala...

T: A na osmičce budeš až...

K: Až se rozhodnu...jestli bojovat nebo ne...to už budu rozhodnutá...

T: A co k tomu rozhodnutí potřebuješ?

K: Najít hranice sebe sama...hranice lásky...

T: To je teda velká věc...

K: Doteď mi nic neřek...neviděli jsme se celý svátky, nedali jsme si dárek...

T: A jak to souvisí s těmi hranicemi lásky?

K: Na Slovensku jsem na něj nemyslela. Ani o silvestru, nějak to vyprchalo...

T: A co si o tom myslíš?

K: Je to divný...někdy na něj myslím a někdy zas ne...

T: Takže to slábne? Nebo...?

K: Napsal mi na ajsičku (*ICQ, pozn. terapeuta*), že si dokáže představit, že jsme spolu. Ale já se snažím celý ty tejdny se odpoutat. Neumím si představit, jak to půjde. Navíc si určitě zvyknul na volnost, flirtuje s holkama...a přitom ví, že se kvůli němu trápím..táta nechce, abych se na něj znovu přilepila a máma určitě taky ne...

T: A co chceš ty?

K: Nechci najednou přiběhnout, když si pískne... už to není ten kluk, co to byl před půlrokem...

T: Když mi říkáš, že na osmičce budeš, až se rozhodneš, jestli bojovat nebo ne, tak si říkám, že mi zatím povídáš samá negativa...jak se změnil, jak za ním nechceš běhat... protože mi hodně často říkáš o nějakém rozhodnutí – napadá mě....co ti vlastně ještě chybí, abys byla na tý osmičce? Myslím jako něco hodně konkrétního...

K: Že uvidím, že to zvládám sama...

T: Copak ty to už nějaký čas nezvládáš?

K: Budu jako i dál sama...hned tak se nezamiluju...to je pro holku rána...

T: Tomu rozumím...holčičí úděl...?

K: Přesně...my holky to máme strašně těžký..ty kluci se jen naporujou..pak tě pomilujou a pošlou k vodě...u Marka bych to nečekala..ani jsme spolu nespali...já chci, aby ten první byl ten pravej...

T: Holka zlatá, to je moc krásný, co říkáš a myslím, že je to tak správně...v tomhle se opravdu nikam spěchat nemusí...láska je moc složitá věc a určitě nestojí nic za to, aby měl člověk šrámy na duši...

K: Táta to říká taky. A máma vlastně taky. Marek mi byl dřív bližší, než můj život..chtěla bych bojovat, ale nevím jak...ani nevím, jestli chci...

T: Co ti v tom rozhodnutí brání? Co se stane, když v tom prostě nebudeš chtít pokračovat?

K: On mě podved..víš...před nějakým časem ...s jednou jinou holkou, než o který jsem ti psala...asi spolu spali...a teď chce zase mě zpátky...líbali se spolu..to vím...

T: Takže co ti v tom rozhodnutí brání? Jen to, že budeš nějaký čas sama...? Nebo to, že prostě nebyl ten pravý? A to bolí...?

K: (téměř zakřičí) Vypadám před holkama jako úplně blbá! Marek je nejhezčí kluk ze školy a já jsem prostě teď jak kus hadru...

T: Chápu jak ty holky, tak to tvoje naštvání, ale nerozumím tomu, proč bys měla bejt kus hadru...? Odoláváš, řešíš to tady se mnou, nějaký čas už s ním nekomunikuješ...jsi hrdá a to se mi líbí! Líbí se mi i jak poctivě to řešíš...

K: (mlčí) Ale když ho pustím k vodě, tak...

T: Byla bys jediná, kdo to udělal? (Tato forma otázky mi přišla lepší, než zvolit např.

komentář: Tak budeš asi první holka, co to udělá...když se o něj všechny tak perou...)

K: Klepaly by si na čelo... To by asi nikdo nechápal...

T: Takže k tomu, abys věděla, jestli bojovat nebo ne vede jiná cesta?

K: Asi jo...

T: A máš představu jaká?

K: Ne...asi je to o odvaze...nebát se..

T: Nebát se čeho?

K: Říct mu to...a ještě asi...že budu sama...holka v mém věku bez kluka, to vypadá dost divně...

T: Ale ty jsi mi říkala, že budeš vědět, jestli bojovat nebo ne a teď jsme u hledání jak mu to říct...jak mu říct co?

K: Že s ním chodit už nechci...

T: Takže jsi rozhodnutá, jen nevíš jak to říct?

K: Jo...nenechám si ubližovat...ale co bude pak to nevím...

Na základě směřování rozhovoru se rozhoduji pro zázračnou otázku. Napadá mne, že možná evokace dívčina světa po zázraku může mnohému napomoci. Po jejím položení přichází dívka s následujícím resumé:

K: Probudím se u nás v baráku, ve svém pokoji. Bude u mě můj pes a ze zahrady bude volat táta, ať jdu ke snídani. Máma se mě nebude ptát, jestli jsem šťastná a bude vědět, že

jsem. Odpoledne půjdu se svým novým klukem na brusle a nějakýho Marka nebudu vůbec řešit.

T: Takže budeš mít novýho kluka?

K: Jo...někoho, kdo mě bude fakt milovat...a ne mě podvádět...na koho je spolehnutí.

T: Takže za to teď bojuješ? Dá se to říct?

K: Nebát se mu dát kopačky...

Tímto končí naše třetí setkání. Dívka dostává na závěr domácí úkol. Má se pokusit napsat si, co všechno by chtěla Markovi říct.

4. konzultace:

Na sezení přichází dívka s oznámením, že vše svému chlapci řekla už druhý den po našem sezení. Prý je celá vedle, jak zvítězila, protože na ni Marek křičel, že mu tohle ještě žádná holka neřekla a co si o sobě prý N. myslí. Vítězoslavně na něj křičela, že je ráda, že je první a že prý aby si nemyslel, že se z něj všechny holky poblázněj.

T: Teda, to je věc!

K: No, co si myslel? Jsem teď tak poučená. Už mě nějaký kluk jen tak nedostane! Navíc se o mě zajímá jeden kluk z děčka, takže mám o čem přemýšlet...

Celý zbytek sezení hovoříme ne o „klukovi z děčka“, ale o jejích plánech se školou, co by chtěla studovat na VŠ a téma Marka jakoby úplně odešlo z konzultační místnosti. Je možné, že vývojové proměnné velmi napomohly výsledku poradenské práce a péče z mé strany byla ve své podstatě provázející, ale přesto odcházela dívka s naší spoluprací spokojená. Sdělila mi, že pro ni bylo významnou výhodou naše „týkání“ a že se cítila daleko víc v klidu, protože jsem „mladý terapeut“. Domluvili jsme se, že mi může kdykoliv zavolat a přijít si popovídat. Řekla mi, že za mnou pošle „kmošku“, která prý něco řeší „doma“. Po dvou měsících mi telefonovala její matka, že je dívka zcela

v pořádku, je zamilovaná do kamaráda/sousedy z chaty a její prospěch se vrátil do normálu.